

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Szegedi Ítéltábla a dr. Bródy Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bródy János ügyvéd) által képviselt **felperes neve (címe)** felperesnek - dr. Farkas László ügyvéd által képviselt **I.rendű alperes neve (címe)** I. rendű és dr. Farkas László ügyvéd által képviselt **kk. II.rendű alperes neve (címe)** II. rendű alperes ellen szerződésből eredő követelés és egyéb iránt indított perében a Csongrád Megyei Bíróság 2009. október 9. napján kelt 2.P.22.459/2008/22 számú részítélete ellen az I. rendű alperes által 23. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

R É S Z Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság részíteletét **részben megváltoztatja**, az I. rendű alperes marasztalását 10.200.708 (Tízmillió-kettőszázezer-hétszáznyolc) Ft-ra és ezen összeg elsőfokú ítéletben írt mértékű és tartamú kamatára **leszállítja**. Az I. rendű alperes által az államnak külön felhívásra fizetendő le nem rótt eljárási illeték összegét 614.400 (Hatszáztizennégyezer-négyszáz) Ft-ra felemeli. Egyebekben az elsőfokú bíróság részíteletét **helybenhagyja**.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 125.000 (Egyszázhuszonötezer) Ft másodfokú perköltséget.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 1.228.800 (Egymillió-kettőszázhuszonnyolcezer-nyolcszáz) Ft le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

A részítelet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A felperes, mint szolgáltató és az I. rendű alperes, mint fogyasztó között 1999. november 15. napján a **cím-1** alatti fogyasztási hely vonatkozásában földgáz szolgáltatási közüzemi szerződés jött létre. A szolgáltató vállalta, hogy a fogyasztó mindenkor igénybejelentése alapján, határozatlan ideig

földgázt szolgáltat a mellékletben részletezett havi, illetve negyedéves terv szerinti ütemezés alapján. A szerződésben rendezték, hogy ha a fogyasztó a mérést befolyásoló szabálytalan módon vételezi a gázt, a fogyasztás mennyiségét az adott időszak naptári óraszámának és a beépített gázfogyasztó készülékek névleges gázteljesítményének szorzatával kell elszámolni a tudomásra jutást megelőző utolsó mérőleolvasástól. Kikötötték, hogy a szolgáltató jogosult a gázszolgáltatást szüneteltetni abban az esetben, ha a fogyasztó a gázt a mennyiségmérő helyes működésének bármilyen módon való befolyásolásával vételezi. A szabálytalan gázvételezés megszűnését követő egy munkanapon belül a felperes a szolgáltatást helyreállítja, a fogyasztó azonban köteles a felperes kárát megtéríteni. A felperes szünetelteti a gázszolgáltatást amennyiben a fogyasztás az élet- és vagyonbiztonságot veszélyezteti. Ha a veszélyhelyzet előidézője a fogyasztó volt, köteles a felperes igazolt kárát megtéríteni. A szerződés mellékletében rögzített maximális teljesítmény túllépése esetére kötbért kötöttek ki, melynek mértékét a teljes eltérés mennyisége után számított ellenérték 8 %-ában határozták meg. A szerződésben utaltak arra, hogy egyebekben a gázszolgáltatásról szóló 1994. évi XLI. törvény, továbbá a 3/1995. (I. 20.) Korm. számú rendelet, illetőleg a Ptk. rendelkezései az irányadók a felek közötti jogviszonyra.

A felperes az I. rendű alperesnél 2007. december 12. napján helyszíni ellenőrzést végzett, amelyről jegyzőkönyvet vett fel. Megállapította, hogy az I. rendű alperes egy földalatti elkerülő vezetékét épített ki, melyen keresztül szabálytalanul történt a gáz vételezése. Az ellenőrzés időpontjában az I. rendű alperes nem tartózkodott a helyszínen, azonban alkalmazottja engedélyével léptek be az ingatlanba a felperes dolgozói. A fogyasztási helyen kertészet üzemelt, körülbelül 6000 négyzetméteres alapterületen, 14 fóliasátorban folyt növénytermesztés. Az elkerülő vezeték elsődlegesen ezen fóliaházak fűtését szolgálta.

Az I. rendű alperes 2007. december 19. napján felkereste a felperest és nyilatkozott arról, hogy a szabálytalan gázvételezést, szerződésszegést nem vitatja. A felperes az I. rendű alperesi fogyasztási helyen lévő gázkészülékek névleges teljesítménye figyelembevételével kikalkulálta az I. rendű alperes által fizetendő összeg (kötbér és egyéb költségek, kártérítés) összegét, majd a felek közötti egyeztetések eredményeként azt módosította és az I. rendű alperes által fizetendő összes díj, költség összegét 17.740.708 Ft-ban határozta meg. Az erről készült nyomtatványt az I. rendű alperes egyetértőleg aláírta. Írásban kijelentette, hogy a szerződésszegés alapján részletezett összeg jogalapját elismeri, összecszerűségét nem vitatja, és a vállalt határidőre ezen összeget megfizeti. Az I. rendű alperes ezen a napon részletfizetés iránti kérelmet terjesztett elő a felperesnél kötbér, kártérítés és gázdíj megfizetése iránt. A felperes és az I. rendű alperes között írásbeli megállapodás jött létre, amelyben az I. rendű alperes a **cím-1** alatti fogyasztási helyen történt szabálytalan gázvételezés folytán az ügy lezárása érdekében vállalta 17.740.708 Ft és járulékos költségek megfizetését oly módon, hogy 2007. december 21-én 5.000.000 Ft-ot, majd 2008. március 30. napjától 2008. augusztus 30. napjáig hat havi részletben havonta 1.270.000 Ft-ot megfizet a felperes részére.

Pf.III.20.696/2009/4. szám

Az I. rendű alperes 2007. decemberében 5.000.000 Ft-ot, majd 2008. március 30. és 2008. április 30. napján további 1.270.000-1.270.000 Ft-ot megfizetett a felperesnek. A további fizetési kötelezettségének nem tett eleget.

A felperes keresetében 10.240.708 Ft és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az I. rendű alperest. Előadta, hogy az I. rendű alperes a szerződésszegéssel összefüggő tartozását elismerte, annak megfizetését vállalta, azonban a fizetési kötelezettségének részben nem tett eleget. A követelésösszegszerűsége vonatkozásában hivatkozott arra, hogy az I. rendű alperes szerződésszegésével összefüggésben a felperesnek több mint 24.000.000 Ft-os igénye keletkezett a 2003. évi XLII. törvény, valamint a felperesi üzletszabályzat alapján. Alkufolyamat eredményeként került meghatározásra az I. rendű alperes által elismert összeg. (A per tartama alatt az I. és II. rendű alperesekkel szemben szerződés hatálytalanságára alapított további igényt is érvényesített.)

Az I. rendű alperes a 10.240.708 Ft és járulékaira előterjesztett kereset elutasítását kérte. A szerződésszegés tényét ugyan nem vitatta, azonban állította, hogy a kereseti kérelem szerinti tartozása nem áll fenn. Viszontkeresettel kérte, a bíróság állapítsa meg, hogy az I. rendű alperes által tett tartozáselismerés a Ptk. 200. § /2/ bekezdése alapján semmis, mert az jóerkölcsbe ütközik, illetve uzsorás is, hiszen az I. rendű alperes szorult helyzetét használta ki a felperes arra, hogy a nyilatkozatot aláírassa. Hivatkozott továbbá arra is, hogy a tartozáselismerő nyilatkozat feltűnően értékaránytalan, a felperes eltúlzottan magas összegű kötbért számlázott ki az I. rendű alperes felé. Álláspontja szerint a valós fogyasztás alapján kellett volna kiszámolni az elfogyasztott energiatöbbletet. Állította továbbá, hogy az I. rendű alperes mind a helyszíni ellenőrzéskor, mind pedig a megállapodás aláírásának időpontjában kényszerhelyzetben volt és fenyegetés hatására írta alá a nyilatkozatot, mert a felperes eljáró dolgozói azzal fenyegették, hogy ha nem írja az okiratot, illetőleg a tartozáselismerést, úgy kikapcsolják a gázszolgáltatást, így a fóliasátrakban termesztett virágai elfagytak volna.

A felperes a viszontkereset elutasítását kérte. Előadta, hogy az I. rendű alperes kötbér fizetési kötelezettsége a szerződésszegés következménye, mely nincs összefüggésben a valós ténylegesen elfogyasztott gáz mértékkel, hanem szankció jellegű igény. Ennek mértéke meghatározásakor a felperes figyelemmel volt a gázszolgáltatásról szóló 2003. évi XLII. törvény, továbbá a Magyar Energetikai Hivatal által jóváhagyott üzletszabályzatban foglaltakra. Hivatkozott továbbá arra, hogy az I. rendű alperest a felperes dolgozói sohasem fenyegették meg. A felperesnek egyébként törvény adta lehetősége és a felek közötti szerződés szerinti jogosultsága is, hogy az I. rendű alperest szabálytalan vételezés felfedezése esetén a gázszolgáltatásból kizárja, azonban éppen az I. rendű alperesi gazdálkodó tevékenység miatt nem tette ezt meg.

Az elsőfokú bíróság részítéletével kötelezte az I. rendű alperest 10.240.708 Ft és járulékai, valamint 864.500 Ft perköltség megfizetésére. Az I. rendű alperes

viszontkeresetét elutasította és ezzel összefüggésben kötelezte az I. rendű alperest 614.000 Ft le nem rótt eljárási illeték viselésére. Rámutatott arra, hogy miután az I. rendű

alperes nem vitatta a szabálytalan gázvételezést és ezzel összefüggésben tartozáselismerő nyilatkozatot tett, a perben - az alperesi védekezésre és viszontkeresetre tekintettel - azt volt szükséges vizsgálni, hogy e nyilatkozata valamely I. rendű alperes által hivatkozott okból érvénytelen-e. A feltűnő aránytalanság és uzsora címén fennálló érvénytelenségi okokkal összefüggésben arra mutatott rá, hogy a tartozáselismerés, mint egyoldalú nyilatkozat uzsorás jellege, illetőleg feltűnő értékaránytalansága nem jöhet figyelembe, nem értelmezhető a tartozáselismerő nyilatkozattal összefüggésben, ugyanis a felperes követelése nem az elfogyasztott szolgáltatás egyenértékű díja, hanem törvényen és üzletszabályzaton alapuló szerződésszegés miatti jogkövetkezmény, amely vonatkozásában a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnő aránytalanság - ami az uzsora egyik fogalmi eleme is - nem kerülhet szóba. A szerződés jóerkölcsbe ütközése sem állapítható meg, ugyanis ehhez arra van szükség, hogy a szerződés, illetőleg jognyilatkozat célja ütközzön jóerkölcsbe. Az nem ütközik jóerkölcsbe, hogy az I. rendű alperes tartozását a felperes vonatkozásában elismerte, ugyanis az igény összefüggésben van az I. rendű alperesi szabálytalan vételezéssel, és ez a szerződésszegés jogkövetkezménye. A szabálytalan vételezéssel összefüggő jogkövetkezményt jogszabályok rögzítik, így a tartozás elismerésének célja nem ütközhet jóerkölcsbe, hiszen az nem ellentétes a társadalmi renddel és a társadalomban kialakult erkölcsi felfogással. Az I. rendű alperes nem tudta bizonyítani azt sem, hogy a felperes megtévesztéssel, vagy jogellenes fenyegetéssel vette volna rá az I. rendű alperest szerződés megkötésére, illetve nyilatkozat megtételére. Az e körben meghallgatott tanúk vallomása azt támasztja alá, hogy a felperes dolgozói részéről fenyegetés az I. rendű alperes vonatkozásában nem hangzott el, és a tartozáselismerő nyilatkozatban írt összeg egyebekben is egy alkufolyamat eredménye volt. Annak nincs jelentősége, hogy az I. rendű alperes úgy gondolta, hogy az időjárási viszonyok miatt célszerűbb, hogy ha elfogadja a felperesi követelést annak érdekében, hogy virágai ne fagyjanak meg, ugyanis a Ptk. 207. § /5/ bekezdése szerint az I. rendű alperes motívuma, rejtett indoka a nyilatkozat érvényessége szempontjából közömbös. Értékelte, hogy a felperes lényegesen engedett a jogszabály szerint őt megillető követelésének összegéből, ezt pedig, ha az I. rendű alperessel szemben fenyegetést kívánt volna alkalmazni, nem tette volna meg. Értékelte, hogy a felmerült adatok azt is bizonyítják, hogy a felperes még azt a lehetőséget is felajánlotta az I. rendű alperesnek, hogy jogi képviselő segítségét vegye igénybe. Nyilvánvaló, hogy fenyegetés esetén ilyen felajánlásra nem került volna sor. Utalt arra is, hogy még ha az I. rendű alperes fenyegetéssel összefüggő nyilatkozata bizonyítható is lenne, úgy a fagyos hónapok után, 2008. áprilisától már abba a helyzetbe került volna az I. rendű alperes, hogy - ha valóban fennállt korábban a kényszerhelyzet, fenyegetés, úgy annak megszűntét követően - a nyilatkozatát megtámadja. Eerre azonban nem került sor, az I. rendű alperes csak perbeli védekezésként, illetve viszontkeresetében hivatkozott e körülményre. Így miután a viszontkereset alaptalan, a tartozáselismerő nyilatkozat érvényessége folytán csak azt kellett vizsgálni, hogy a tartozás elismerése ellenére a felperesi követelés nem, vagy nem ilyen mértékben áll fenn. A tartozás összecszerűségével kapcsolatosan utalt arra, hogy a felek között 1999-ben létrejött szerződés alapján a

Pf.III.20.696/2009/4. szám

szabálytalan vételezéssel kapcsolatosan felmerült díj meghatározásakor a szerződés 13. pontjában írtak szerint kellett volna a felperesnek a kötbér mértékét meghatároznia. A

felperes azonban ettől eltérő módon határozta azt meg. Ezzel összefüggésben üzletszabályzatában írtakra hivatkozott, amely eltér a felek közötti szerződésben foglaltaktól. A Ptk. 205/B. § /1/ bekezdése szerint az általános szerződési feltételek csak akkor válnak a szerződés részévé, ha alkalmazója lehetővé tette, hogy a másik fél annak tartalmát megismerje, és ha azt a másik fél kifejezetten, vagy ráutaló magatartással elfogadta. Mindebből következően a felperes, csak akkor alkalmazhatta az üzletszabályzatnak megfelelő számítási módot, ha a kötbér számítási módot közölte az I. rendű alperessel. Az I. rendű alperes által aláírt tartozáselismerő nyilatkozat ezt a fajta kötbérszámítási módot nem tartalmazza, ugyanakkor becsatolásra került egy olyan okirat, ami alátámasztja, hogy a konkrét perbeli esetben milyen módon történt a kötbér, illetőleg a kártérítés meghatározása. E felperesi elszámolási mód a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény, valamint a 96/2003. (XII. 18.) GKM rendelet alapján történt. Az eltelt napok számának feltüntetése mellett meghatározásra került az adott kategória szerinti egységár, a háromszoros egységár, továbbá a pótköltségi MJ is, illetőleg ezzel összefüggésben a kötbér mértéke. Ezen okiratot az I. rendű alperes aláírásával ellátta, mindebből következően számára ismertté vált a kötbér kiszámításának a módja, amely valóban eltér a korábbi szerződésben foglaltaktól, ám a fentiek szerint az I. rendű alperes számára az közlésre került, és a tartozáselismerő nyilatkozat aláírásakor azt az I. rendű alperes nem kifogásolta. Miután az I. rendű alperes nem vitásan 7.540.000 Ft-ot fizetett csak meg a tartozáselismerő nyilatkozat alapján, ezért a fennmaradó tartozása megfizetésére és ezen összeg után a Ptk. 301. § /1/ bekezdése szerinti késedelmi kamat megfizetésére kellett őt kötelezni. Mellőzte az I. rendű alperes által indítványozott tanúk meghallgatását, mert annak, hogy más ügyben, más szerződésszegésekkel összefüggésben a felperes hogyan járt el, a jelen jogvita elbírálása szempontjából relevanciája nem volt. Szakértő kirendelését pedig azért mellőzte, mert a valós fogyasztás meghatározása nem lehet alapja a felperesi igénynek, az ugyanis szerződésszegéssel összefüggő szankciós jellegű követelés, melynek mértéke meghatározásában a valós fogyasztásnak szerepe nincsen.

Az elsőfokú bíróság részítéletével szemben az I. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben kérte az elsőfokú bíróság részítéletének megváltoztatását, a felperesi kereset elutasítását, továbbá a viszontkeresetének történő helyt adást. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság csak a felperesi tanúk által előadottakra alapított tényállást, és kizárta a mérlegelés köréből az alperesi tanúkat, akik adattal szolgálhattak volna a felperes jogszerűtlen magatartására. A felperesi alkalmazottak tanúvallomása elfogult, és az elsőfokú bíróság a formállogika szabályait megsértve, kirívóan okszerűtlenül mérlegelt, a rendelkezésre álló bizonyítékokat se vette figyelembe, a megállapított tényekből nem vont le logikusan következő következtetéseket, és nem vett figyelembe köztudomású tényeket. A kötbér számítás alapjául csak az egyedi földgázszolgáltatási szerződés szolgálhat, azonban a szerződés szerinti kötbér csak akkor járna a felperesnek, ha az I. rendű alperes a

szerződésben meghatározott gázmennyiséget túllépi. Az elsőfokú részítélet ellentmondásos, mert egyrészt azt tartalmazza, hogy a felek nem állapodtak meg a kötbér számításban, az nem képezte az általuk kötött szerződésük részét, ugyanakkor mégis elfogadta a felperes által benyújtott üzletszabályzatot, amelyben egy képlet található a kötbér számítására, ugyanakkor a kötbér számítást az I. rendű alperes sem a szerződésben, sem pedig nyilatkozatban nem hagyta jóvá, ezért annak összeegyeztethetőségét

sem ismerhette el. Az elsőfokú bíróság alaptalanul hivatkozott a kötbér szankció jellegére, miután kötbért csak írásban lehet érvényesen kikötni a Ptk. szerint, a felperes pedig nem bizonyította hitelt érdemlően, hogy az I. rendű alperes üzletszabályzatát elfogadta volna, illetve hogy az a szerződés részét képezi, így mind a kötbér jogcíme, mind pedig számítása jogellenes. Állította, hogy a bíróság nem mérlegelte azt a tényt, hogy az I. rendű alperes kényszerhelyzetben volt. A gázszolgáltatás kikapcsolása ellehetetlenítette volna az I. rendű alperest és anyagi csődjéhez vezetett volna. A felperesi 24.000.000 Ft-os eredeti követeléstől való eltérést az elsőfokú bíróság tévesen minősítette alkudozási folyamatnak annak ellenére, hogy a felperes jogával visszaélve hozta kényszerhelyzetbe az I. rendű alperest. Vitatta azt az elsőfokú részítéleti megállapítást, hogy a kerülővezeték életveszélyes lenne, ugyanis az I. rendű alperes rendelkezik ugyanolyan szakképesítéssel, mint a felperes alkalmazottai. Hivatkozott arra is, hogy a felperes képviselői jogellenes módon jutottak az I. rendű alperes ingatlanába és jogellenes fenyegetéssel vették rá az I. rendű alperes alkalmazottját, hogy mutassa meg a kerülővezetékét.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság részítéletének helybenhagyását kérte.

A fellebbezés döntő részben **alaptalan**.

Az I. rendű alperes által előterjesztett viszontkereseti kérelem elutasításával összefüggésben az elsőfokú bíróság maradéktalanul helyes tényállást állapított meg, az abból levont jogi következtetései is helytállóak, a viszontkeresetet elutasító döntését megfelelően indokolta, ezen indokokkal a másodfokú bíróság is egyetért. Nyomatékosan rámutat az ítélőtábla arra, hogy miután részben egyedi szerződés, részben pedig törvényi rendelkezések szabályozzák a peres felek közötti közüzemi szerződés keretein belül a felek jogait és kötelezettségeit, így nyilvánvaló, hogy ha kógens törvényi rendelkezések és az egyedi szerződés szerint szerződésszegésnek minősülő magatartás törvényi jogkövetkezményeit ismerteti a felperes a szerződéses kötelezettségeit tudatosan és súlyosan megszegő I. rendű alperessel, ez fogalmilag kizárja bármiféle I. rendű alperesi kényszerhelyzet keletkezését. Az I. rendű alperes a szerződésszegő módon megvalósított elkerülő vezeték kiépítésével nem csupán a felperes és más fogyasztók érdekeit is súlyosan sértő jogellenes magatartást tanúsított, hanem ezzel - önmagában a felperesi szolgáltatás nyújtására alkalmas vezeték megbontásával - balesetveszélyes, élet- és vagyonbiztonságot fenyegető helyzetet idézett elő. E körben nincs jelentősége annak, hogy az I. rendű alperes rendelkezik-e valamilyen szakértelemmel gázüzemű vezeték szereléséhez, tény ugyanis, hogy az I. rendű alperesnek törvényi felhatalmazása a vezeték megbontására nincs, sőt kifejezetten tiltott, jogellenes magatartás a vezeték

Pf.III.20.696/2009/4. szám

bármilyen módon való befolyásolása. Az I. rendű alperes a kerülővezeték kiépítésével megsértette a polgári jogi jogviszonyokban érvényesülő tisztesség és jóhiszeműség követelményét, valamint a vele szerződéses jogviszonyban álló felperessel való együttműködés kötelezettsége elvét. Ilyen körülmények között a Ptk. 4. és 5. §-aira figyelemmel az I. rendű alperes perbeli védekezése és viszontkeresete olyan tiltott előnyök megszerzését célozná, ami saját felróható magatartásán alapszik, amit a polgári jog

alapelvi szinten tilt szerződéses jogviszonyok esetén. Mindebből következően egyetlen, I. rendű alperes által hivatkozott okból sem lehet az I. rendű alperes által tett tartozáselismerő nyilatkozatot érvénytelennek tekinteni.

A fentiek alapján helyesen vizsgálta az elsőfokú bíróság, hogy ha a tartozáselismerő nyilatkozat érvényes, úgy meg lehet-e állapítani valamely okból azt, hogy az I. rendű alperes nyilatkozatba foglalt tartozása nem, vagy nem a felperes által megjelölt összecszerűségben áll fenn. Ennek vizsgálatánál döntő jelentősége van annak, hogy a felperes és az I. rendű alperes egymással szerződéses jogviszonyban állnak. A Ptk. 205. § /1/ és /2/ bekezdésére tekintettel a felperes és az I. rendű alperes közötti, Ptk. 387-388. §-aiban is szabályozott egyedi közüzemi szerződés tartalmát a felek által tett írásba foglalt egybehangzó akaratkijelentések, továbbá azon jogszabályi előírások rendezik, amelyek a felek külön megállapodása hiányában is a szerződés részévé válnak. A közüzemi szerződés létrejöttének időpontjában a közüzemi szerződés több lényeges szerződési eleme tekintetében az 1994. évi XLI. törvény és az annak végrehajtására kiadott 3/1995. (I. 20.) Korm. számú rendelet adott szabályozást, és e jogszabályokban írt egyes jogintézmények vonatkozásában háttér jogszabályként a Ptk. általános rendelkezései érvényesültek. Az időközben bekövetkezett jogszabályváltozás következtében a peres felek közötti szerződéses jogviszony lényeges tartalmi elemei vonatkozásában irányadóvá vált a 2003. évi XLII. törvény (GET.), valamint az annak végrehajtására kiadott 111/2003. (VII.29.) Korm. számú és a 96/2003. (XII. 18.) GKM rendelet. (2009. július 1. napjától a földgázellátásról a 2008. évi XL. törvény és annak végrehajtási rendelete rendelkezik. E jogszabályok a közüzemi szerződések lényeges tartalmi elemei vonatkozásában szintén az egyedi szerződések részévé váltak, azonban e kérdésnek a perbeli jogvita elbírálása szempontjából relevanciája nincsen, mert az I. rendű alperesi szerződésszegő magatartás még e jogszabályok hatályba lépését megelőző időszakra esik.)

A GET 43. § /2/ bekezdés a./-l./ pontjai szabályozzák, hogy mi minősül a közüzemi fogyasztó szerződésszegésének. Az I. rendű alperes által kialakított kerülővezeték a GET 43. § /2/ bekezdés több pontja szerinti szerződésszegést valósítja meg. A GET 44. § /1/ bekezdés a./-g./ pontjai egyértelműen meghatározzák, hogy a közüzemi szerződés megszegése (és a szerződés nélküli vételezés) milyen jogkövetkezményekkel jár. Az a./-g./ pontban felsorolt jogkövetkezmények: a pótdíjfizetés, a kötbér, a kártérítés, a késedelmi kamat, a gázszolgáltatás felfüggesztése és kikapcsolás a gázszolgáltatásból. E jogkövetkezmények - a törvényben körülírt esetekben - együttesen is alkalmazhatók. A GET 44. § /7/ bekezdése kimondja, hogy a szabálytalanul vételező a földgázért a külön

jogszabályban megállapított pótdíjat köteles fizetni, melynek mértékét és számítási alapját külön jogszabály állapítja meg (GET 44. § /3/ bekezdés). Miután az I. rendű alperes által a felperes engedélye nélkül és a műszaki biztonsági követelményeknek nem megfelelő elkerülő vezeték épített ki és azon keresztül méretlenül vételezte a gázt, így a GET 43. § /2/ bekezdés b./, c./ és k./ pontjaiban rendezett szerződésszegéseket is megvalósította. A GET 44. § /1/ bekezdése, /7/ bekezdése, valamint 45. § /2/ bekezdés a./, b./ és c./ pontjai alapján a felperes jogosult volt a szerződésszegő I. rendű alperessel szemben pótdíj fizetés, kötbér fizetés és kártérítés jogkövetkezményt alkalmazni, és a GET 46. § /1/ bekezdésére tekintettel jogosulttá vált a gázszolgáltatást akár fel is függeszteni. A lehetséges jogkövetkezmények közül azonban attól is függ a felperes

igényérvényesítésének lehetősége, hogy a törvény adta kereteken belül az egyedi szerződésben milyen kikötéseket alkalmazott.

A kötbér, mint a közüzemi szerződés megszegéséhez fűződő jogkövetkezmény a fenti jogszabályi rendelkezésekből elviekben következik, annak érvényesítéséhez azonban többlet követelmények bekövetkezésére van szükség. A GET 44. § /4/ bekezdése szerint ugyanis a kötbér a szerződésszegéssel érintett szolgáltatás díja után jár. A kötbér mértékét a szerződésben meg kell határozni. A Ptk. 246. § /1/ bekezdés általánosan érvényesülő szabálya szerint kötbért csak írásban lehet érvényesen kikötni. A kötbérnek azonban dogmatikailag több formája létezik, ismert az úgynevezett megghiúsulási kötbér, ami a szerződés nem teljesítése esetén jár, továbbá ettől megkülönböztethető a nem szerződésszerű teljesítésért járó kötbér (Ptk. 246. § /1/ bekezdés). A nem szerződésszerű teljesítés megnyilvánulhat késedelemben, hibás teljesítésben és egyéb szerződésszegésben is, így érvényesen kiköthető késedelmi kötbér, hibás teljesítés miatti kötbér és egyéb szerződésszegés esetére járó kötbér, mely utóbbi tekintetében nincs tipizálás a Ptk.-ban. Miután fogalmilag többféle kötbér kikötése történhet meg egyes szerződésekben, ezért önmagában a kötbér egyik formájának kikötése még nem alapozza meg más szerződésszegés esetén alkalmazható kötbér követelés jogszerűségét. Azt az elsőfokú bíróság helyesen észlelte, hogy a felperes és az I. rendű alperes közötti közüzemi szerződés 13. pontjában kötbér kikötés található, tévesen minősítette ugyanakkor ezt a szabálytalan vételezés miatti szerződésben kikötött jogkövetkezményként, ugyanis ez a kötbérfajta egyértelműen csak a szerződés mellékletében meghatározott mennyiség túllépéséhez kapcsolódó, az eltérő mennyiség után számított ellenérték 8 %-ában meghatározott kötbér érvényesítését teszi lehetővé. A perbeli esetben nem ilyen szerződésszegési eset valósult meg, így a szerződés ezen pontja a szabálytalan vételezés után a törvényben megállapított kötbér kikötés érvényesítését nem alapozza meg. Egyértelmű a bírói gyakorlat abban, hogy ha nem szerződésszerű teljesítés esetére kötnek ki kötbért, úgy a közüzemi szerződésben a feleknek nemcsak a kötbér fizetési kötelezettségben, hanem a kötbér mértékében és abban is meg kell állapodniuk, hogy milyen szerződésszegés esetére jár a kikötött pénzösszeg. Ilyen konkrét megállapodás hiányában kötbér szankció nem alkalmazható (BH 1981/291. számú eseti döntés).

A szabálytalan vételezés, mint szerződésszegés esetére kötbér kikötést érvényesen tartalmazhat nem csupán a felek egyedi szerződése, hanem - megfelelő feltételek

- 9 -

Pf.III.20.696/2009/4. szám

teljesülése esetén - a szolgáltató üzletszabályzata is. Az üzletszabályzatot a szolgáltató dolgozza ki, több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a fogyasztó közreműködése nélkül. Miután az üzletszabályzat ilyen ismérvekkel rendelkezik, ezért az a Ptk. 205/A. § /1/ bekezdése szerinti általános szerződési feltételnek minősül. Az általános szerződési feltételek a Ptk. 205/B. § /1/ bekezdése értelmében akkor válnak a szerződés részévé, ha a szolgáltató lehetővé tette azt, hogy a fogyasztó annak tartalmát megismerje, és azt a másik fél kifejezetten, vagy ráutaló magatartással elfogadta. Így azt a Ptk. 205/A. §-a már meghatározza, hogy egy adott feltétel mikor minősül általános szerződési feltételnek, azonban azt csak a 205/B. § alapján felállított követelményrendszer alkalmazásával lehet eldönteni, hogy az ilyen általános szerződési feltételek az egyedi szerződés részévé

váltak-e. A Ptk. 205/B. § /1/ bekezdésében foglalt két konjunktív feltétel teljesülése szükséges ahhoz, hogy az általános szerződési feltételt a szerződés részeként elismerjük. Így az általános szerződési feltétel tartalmának megismerhetőnek kell lennie, és szükséges, hogy azt a másik fél el is fogadja. A GK 37. számú állásfoglalás kimondja, hogy akkor minősül megismerhetőnek az általános szerződési feltétel, ha a feltétel alkalmazója a feltételeket rendelkezésre bocsátja, vagy a közzétett feltételek megjelenési helyét megjelöli. A megismerés azonban önmagában nem elegendő, a másik félnek azt el is kell fogadnia. A felperes az általános szerződési feltételeit tartalmazó üzletszabályzatát közzétette ugyan, azonban önmagában az ilyen módon fennálló megismerhetőség lehetősége még nem elegendő ahhoz, hogy annak tartalma az egyedi szerződés részévé váljon. Azt pedig tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy önmagában a kötbér számítás módjáról szóló nyomtatvány kitöltése és annak I. rendű alperes részéről történő aláírása a szabálytalan vételezés esetére kikötött kötbér általános szerződési feltételeket tartalmazó üzletszabályzat előírásainak megfelelő módon történő elfogadásának lenne tekinthető. Így kimondható, hogy az üzletszabályzat - külön I. rendű alperesi elfogadás hiányában - nem vált az egyedi szerződés részévé. Ebből következően a felperes jelen perben érvényesített követelését üzletszabályzatra alapított kötbér kikötésre megalapozottan nem alapíthatja.

A polgári peres eljárásban a felperesnek kereseti tényelődadást kell megtennie és ez alapján kell határozott kereseti kérelmet előterjesztenie (Pp. 121. § /1/ bekezdés). Ez a kötelezettség határozza meg a perbe vitt jog terjedelmét (Pp. 3. § /1/ bekezdés), amely egyben a bíróság döntési jogának korlátja is (Pp. 3. § /2/ bekezdés és Pp. 215. §). A kereseti kérelemhez kötöttség azonban egyben jogcímhez kötöttséget nem jelent, így ha a felperesi tényelődadás alapján az alperes marasztalására egyébként lehetőség van, úgy a pontatlanul, vagy tévesen megjelölt jogcím nem akadályozza a bíróság döntéshozatalának (KGD 2007/113., BDT 2007/1580., BDT 2007/1543., BDT 2001/410., BH 2003/279. számú eseti döntések).

A perbeli esetben megállapítható, hogy a felperes szerződésszegésért kikötött kötbér jogcímén az I. rendű alperessel szemben követelést nem érvényesíthet, mert a szabálytalan vételezés miatti kötbérre a fentebb kifejtettek szerint egyedi szerződési feltétel nem vonatkozik, és ebben a részében az üzletszabályzatot sem lehet

általános szerződési feltételként az egyedi szerződés részének tekinteni. Ha azonban az I. rendű alperesi szabálytalan vételezés a GET fentebb hivatkozott rendelkezései alapján egyértelműen megállapítható, és van a szerződésszegésnek olyan törvényi jogkövetkezménye, amely a felek külön kinyilvánított egybehangzó akaratnyilatkozata nélkül is a szerződés részévé válik (Ptk. 205. § /2/ bekezdés), úgy a felperesi kereseti kérelemben megjelölt tényelődadáshoz igazítottan nincs akadálya annak, hogy a bíróság a kereseti kérelemben foglalt összecszerűség erejéig e jogkövetkezményt alkalmazza. A GET 44. § /7/ bekezdése a 44. § /1/ bekezdés a./ pontjával összhangban kimondja, hogy a szabálytalanul vételező a földgázért a külön jogszabályban megállapított pótdíjat köteles fizetni. A GET 44. § /3/ bekezdése kimondja, hogy a pótdíj mértékét és számításának alapját külön jogszabály állapítja meg. E külön jogszabály a 96/2003. (XII. 18.) GKM rendelet, amely 8. § /2/ bekezdésében körülírja, hogy a pótdíj mértékét a beépített berendezések névleges teljesítménye szerinti árszabásba tartozó díjtételek

háromszorosában kell meghatározni. A GKM rendelet hatálya a 8. § /2/ bekezdés tekintetében a szerződés nélkül szabálytalanul vételező fogyasztókra terjed ki (1. § /1/ bekezdés), miután azonban külön nevesítve a szabálytalanul vételező fogyasztók tekintetében a GET-ben adott felhatalmazás alapján önálló miniszteri rendelet más pótdíj számítási módot nem határoz meg, továbbá a GET 44. § /1/ bekezdésének szabályozási logikájából az következik, hogy a közüzemi szerződés megszegése és a szerződés nélküli vételezés következményeit azonosan kívánja a jogalkotó szabályozni, így e szabályok együttes kontextuális értelmezéséből az következik, hogy a szabálytalanul vételező fogyasztókra irányadó a GKM rendelet 8. § /2/ bekezdése szerinti pótdíj számítási mód. Közvetetten ezt az értelmezést támasztja alá a felperes és az I. rendű alperes közötti egyedi közüzemi szerződésben található kikötés is, ami arra az esetre, ha a fogyasztó a mérést befolyásoló szabálytalan módon vételezi a gázt, a fogyasztás mennyiségének meghatározását az adott időszak naptári óraszámának és a beépített gázfogyasztó készülékek névleges gázteljesítményének szorzatával történő elszámolásában, azaz a fentebb hivatkozott GKM rendelet szerinti logikával teszi lehetővé, míg a díjtételben alkalmazott háromszoros szorzó a jogszabályból következő egyértelmű szankciós jellegű joghátrány. Mindebből következően a jogszabályban körülírt pótdíj jogkövetkezmény alkalmazásának lehetősége - a pótdíj mértékére és számítási módjára vonatkozó jogszabályi rendelkezések és az egyedi szerződésben kikötött szerződési rendelkezések egybevetése alapján - megállapítható, az pedig egyértelmű, hogy a felperes ezt a számítási módot közölte az I. rendű alperessel és ez alapján kalkulálta a szabálytalan vételezés, mint szerződésszegés után fizetendő szankciós jellegű jogkövetkezményt. Annak a fentebb hivatkozott jogszabályi rendelkezések alapján ugyancsak nem volt akadálya, hogy a törvény szerinti kártérítés jogkövetkezményt a szolgáltató alkalmazza, ebbe a körbe pedig az I. rendű alperessel közölt költségei belesorolhatók és a szerződésszegéssel okozati összefüggésben felmerült károk között az I. rendű alperes ezek megfizetésére is köteles. A tartozáselismerő nyilatkozatban rögzített 17.740.708 Ft együttesen tartalmazza a fenti számítási mód szerinti szankciós jellegű ellenérték, mint díj, valamint a felmerült költségek, mint kártérítés együttes összegét, ezért a jogszabályi rendelkezések és az egyedi szerződés tartalma együttes értelmezésével nincs akadálya összességében ilyen jogkövetkezmények alkalmazását bíróság előtt kikényszeríteni az I. rendű alperessel szemben.

- 11 -

Pf.III.20.696/2009/4. szám

Helyesen döntött az elsőfokú bíróság arról, hogy más szabálytalan vételezők tanúkénti meghallgatására a peres felek közötti jogvita elbírálása érdekében nincs szükség, a konkrét jogviszonyra vonatkozóan ugyanis a perben nem releváns kérdésekre nyilatkozó tanúk vallomásainak jelentősége nem lehet. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a felmerült bizonyítékokat a logika szabályainak megfelelően, okserűen mérlegelte, és a mérlegelés eredménye köztudomású tényekkel sem áll ellentétben. Ilyen körülmények között a megállapított tényállás, az I. rendű alperesi szabálytalan vételezés tekintetében tett megállapítások megváltoztatására szükség és lehetőség nincsen (BH 2006/403. számú eseti döntés).

Észlelte ugyanakkor az ítéletábra, hogy mind a felperesi kereseti kérelem, mind az elsőfokú bíróság számítási hibát vétett, ugyanis a perben az nem volt vitás, hogy az I.

rendű alperes három részletben, összesen 7.540.000 Ft-ot fizetett meg a felperes felé fennálló tartozásából. A tartozáselismerő nyilatkozatban és a részletfizetési megállapodásban is rögzített összesen 17.740.708 Ft összegű tartozásból levonva az I. rendű alperesi összes teljesítést, 10.200.708 Ft-ot kapunk. Az elsőfokú bíróság ezzel szemben 10.240.708 Ft és járulékai erejéig marasztalta az I. rendű alperest. Az I. rendű alperesi fellebbezési kérelem teljes elutasítást kért, ebben a leszállítás, mint kevesebb igény benne foglaltatott, ezért a másodfokú bíróság a számítási hibát korrigálva az alperes marasztalásának összegét 10.200.708 Ft-ra és annak elsőfokú ítéletben írt mértékű és tartamú kamatára a Pp. 253. § /2/ bekezdése alapján - a fentebb írtak szerint részben eltérő jogi indokolással - leszállította. Észlelte továbbá a másodfokú bíróság, hogy az I. rendű alperes által előterjesztett viszontkereseti kérelem után fizetendő le nem rótt eljárási illeték összegét az elsőfokú bíróság tévesen határozta meg. Az illeték helyes összege 614.400 Ft, ezért ezen összegre az I. rendű alperes által az államnak külön felhívásra fizetendő le nem rótt eljárási illeték összegét a Pp. 253. § /3/ bekezdésére tekintettel felemelte. Egyebekben a perköltség viselésre, valamint az I. rendű alperes viszontkeresetének elutasítására vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezések tekintetében a másodfokú bíróság a Pp. 253. § /2/ bekezdése alapján az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyta.

Az I. rendű alperes a számítási hiba korrigálásán túlmenően mind a viszontkereseti kérelem, mind pedig az elsőfokú részítéleti marasztaló rendelkezések tekintetében peresztes lett, ezért a Pp. 78. § /1/ bekezdése figyelembevételével perköltség megfizetésére köteles, melynek összege áll a felperes jogi képviselével kapcsolatosan felmerült és az ítélőtábla által a 32/2003. (VIII. 22.) IM számú rendelet 3. § /2/ bekezdés a./ és b./ pontja, /5/ és /6/ bekezdése, valamint 4/A. § /1/ bekezdése alapján megállapított, és a felperesi jogi képviselő által a másodfokú eljárásban kifejtett munkával is arányban álló 100.000 Ft + ÁFA mértékű ügyvédi munkadíjból. A másodfokú eljárásban döntően peresztes I. rendű alperes az 1990. évi XCIII. törvény 74. § /3/ bekezdésére tekintettel, a 6/1986. (VI. 26.) IM számú rendelet 13. § /2/ bekezdése, valamint 15. § /1/ és /3/ bekezdése alapján köteles a fellebbezése folytán felmerült le nem rótt eljárási illeték viselésére. Miután az I. rendű alperes mind az I. rendű alperest marasztaló elsőfokú részítéleti rendelkezések, mind

- 12 -

pedig a viszontkereseti kérelmét elutasító rendelkezés ellen fellebbezést terjesztett elő, így e két fellebbezési kérelem külön-külön pertárgyértékét figyelembe véve kellett meghatározni az I. rendű alperes által fizetendő le nem rótt eljárási illeték összegét.

Szeged, 2010. május 3. napján

Dr. Kissné dr. Koch Ágnes sk.	Dr. Simonné dr. Gombos Katalin sk.	Dr. Rakita Zsuzsanna sk.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró